

«Barnevernsbarna»

Politiets møter med barn under barnevernets omsorg, som har risikoatferd og er til fare for seg selv eller andre.

Litteraturstudie

BACHELOROPPGAVE (OPPGAVE03)

Politihøgskolen

2023

Kand.nr : 401

Antall ord: 6880

Sammendrag

Oppgaven tar for seg ett kritisk blikk på hvordan politiets situasjonsvurdering og oppdragsløsning påvirkes av indre- og ytre faktorer. Problemstillingen er som følger: Hvordan påvirker bruken av kommunikasjon og makt politiets møter med barn, som er under barnevernets omsorg og som utviser risikoatferd?

Under praksis opplevde jeg manglende kunnskap og retningslinjer i hvordan politiet skal møte barn med risikoatferd og en kompleks livssituasjon. Oppgaven er derfor ett dypdykk i litteraturen og forskningen, for å finne ut av om det egentlig er nok kunnskap hos politigeneralisten og hvordan skjønnsutøvelsen mulig også kan gi rom for urettmessig behandling av barn.

Resultat og drøfting viser til at situasjonsvurderingen er preget av flere subjektive vurderinger, og at oppdragsløsningen hverken er eller nødvendigvis bør være fullstendig objektiv. Samtidig viser funn at det er særlige hensyn som bør vurderes og imøtekommes når politiet møter barn under barnevernets omsorg. Dette fordi barna mulig har en annen måte å tolke og forstå seg selv og omverden, på bakgrunn av omsorgssvikt, brutte relasjoner og overgrep. Oppgaven har ikke en endelig konklusjon, men peker på de funn som er gjort og et mulig kunnskapshull i politiets myndighetsutøvelse.

Innholdsfortegnelse

SAMMENDRAG	2
1.0 INTRODUKSJON.....	4
1.1 AVGRENINGS OG OPPBYGGING	5
1.2 BEGREPSAVKLARING	6
1.2.1 Risikoatferd	6
2.0 METODE.....	6
2.1 KVALITATIV STUDIE	7
2.1.1 Databaser og søkeord	7
2.2 KILDEKRITIKK	8
2.3 FORFORSTÅELSE	9
3.0 RESULTAT.....	10
3.1 BARN PÅ BARNEVERN SINSTITUSJON	10
3.2 SITUASJONSVURDERING.....	11
3.3 DIALOGISK TILNÆRMING	12
3.4 POLITIETS ADGANG TIL BRUK AV MAKT.....	13
3.4.1 Skjønnsutøvelse	14
3.5 PÅVIRKNINGSFAKTORER	15
4.0 DISKUSJON	16
4.1 BARNETS RETTSSIKKERHET	16
4.2 BARNES TIDLIGERE ERFARING	18
4.2.1 Konflikthåndtering	19
4.3 NÅR FYSISK MAKT BLIR NØDVENDIG	21
4.3.1 Konsekvenser	21
4.4 KUNNSKAP NOK?	22
5.0 AVSLUTNING	23
LITTERATURLISTE	25

1.0 Introduksjon

En av politiets oppgaver er blant annet å bistå barnevernet, dersom barnevernet ser det nødvendig, jf. Politiloven §2, nr.5 og Politiinstruksen §2-2, nr.5. Politiet har flere oppdrag i året av denne art, hvor formålet er ulikt. Det kan være at barnevernet frykter motstand fra foreldre, frykt for at barnet kan være i fare, eller fordi barnevernet frykter at barnet selv er den som utgjør en risiko. I Oppgaven vil sette søkelys de barnas om politiet av ulike grunner er nødt til å bistå barnevernet med å håndtere, med den hensikt om å skape kontroll-

Den 28 juni 2022 publiserte Aftenposten en artikkel som avdekket at politiet har i gjennomsnitt 10.000 oppdrag i året som innebærer oppdrag med barn som er psykisk syke og under 18 år (Røren, 2022). Flere av disse barna var under barnevernets omsorg. I 2021 dokumenterte Stavanger Aftenblad et stort omfang av maktbruk fra politiet, på barn. Maktbruken innebar blant annet håndjern, bodycuff og pepperspray (Ergo et al., 2021). Selv opplevde jeg under praksis i en tidsperiode fra august til juni å være deltakende i totalt 5 oppdrag som innebar bistandsoppdrag til barnevernet. Dette innebar oppdrag med leteaksjon etter barn med atferdsvansker eller barn som utagerte med bruk av vold og trusler. Selv har jeg brukt fysisk makt for å være med på å danne kontroll. Verken Politiinstruksen eller Politiloven beskriver hvordan de særlige hensyn ovenfor barn skal ivaretas i oppdragsløsningen, kun hvilke krav som skal være ivaretatt og hensyntatt før politiet benytter seg av fysisk makt.

Oppgaven retter seg ikke mot spørsmålet om hvorvidt makt er nødvendig, for i gitte situasjoner vil makt være nødvendig. Jeg rette oppmerksomheten mot hvordan tjenestepersonell og oppdragsløsningen påvirkes i møte med barn som har psykiske -og atferdsmessige vansker, og som er under barnevernets omsorg. Oppdragene kan være etisk og moralsk utfordrende, hvor det må utvises skjønn da det ikke er ett entydig svar på hvordan man skal møte barnet. Har politiet kunnskap nok til å håndtere disse barna, og hvilke avveininger og hensyn må det tas i disse møtene? For å kunne svare ut dette har jeg derfor valgt følgende problemstilling;

Hvordan påvirker bruken av kommunikasjon og makt politiets møter med barn, som er under barnevernets omsorg og som utviser risikoatferd?

1.1 Avgrennings og oppbygging

Oppgavens tematikk tar for seg politiets bistandsoppdrag til barnevernet. Det kunne derfor ha vært aktuelt å ta for seg samarbeidet mellom etatene, og hvordan dette påvirker oppdragsløsningen. På grunn av oppgavens ordbegrensning vil ikke oppgaven vil ikke gå i Oppgaven vil belyse selve møte mellom politi og barn, og fokuseet rettes mot hvordan politiets tilnærming og oppdragsløsning vil være med på fremme eller hemme kommunikasjon, og når maktbruk ses nødvendig. Videre vil oppgaven se på hvordan politiets handlingsmønster og valg av tilnærming påvirker oppdragsløsning og dens eventuelle videre resultater med tanke på relasjonen mellom barnet og politi.

Oppgaven retter seg mot mindreårige barn over 15 år. Barnet er derfor nådd den kriminelle lavalder (Straffeloven, 2005, §20). Barnets straffeansvar vil ikke diskuteres eller nevnes i oppgaven. Det fremkommer av Barne og ungdomsdepartementet (Bufdir) sine nettsider at barn under 12 år normalt ikke sendes på institusjon og derfor et forbehold i oppgaven (Bufdir, u.å). Minste alder er derfor forbeholdt dette.

Resultatdel er ment for å danne en forståelse for elementene som kan påvirke situasjonsforståelse og oppdragsløsning, hvilke hensyn som bør tas og hva oppdragene kan innebære. Barns sårbarhet og da særs barn som er under barnevernets omsorg vil derfor være i fokus. På grunn av oppgavens omfang vil ikke spesifikke psykiske lidelser bli beskrevet, da det favner bredt og vil påvirke svært forskjellig fra barn til barn. På den andre siden vil oppgaven ta for seg risikoatferd og noen av dens elementer som kan påvirke situasjonsforståelsen til politibetjentene. Av egen erfaring har risikoatferd vært til stede i oppdrag jeg selv har deltatt på, som gjør at oppdragene har blitt tillagt særlige hensyn. Derfor er det naturlig å redegjøre for politiets maktmandat og hva dette mandat innebærer. Da

problemstillingen retter seg mot faktorer som kan påvirke oppdragsløsningen, vil kommunikasjon og konflikthåndtering stå sentralt.

Drøftelsen vil bygge på de funn som er gjort, og diskutere hvordan egen kunnskap og erfaring vil kunne løse oppdraget på lempeligst mulig måte. Oppgaven vil også se på hvordan forholdet mellom politiet og barn kan forsterkes negativt eller positivt gjennom de handlingsvalg som kan bli tatt. Dette både i et forebyggende, omsorgs og tillitsperspektiv. Avslutningsvis vil jeg i drøftelsen se på det kunnskapsgrunnlag som er hos politigeneralisten, og i hvilken grad politiet faktisk er kvalifisert til løse beskrevne bistandsoppdrag.

1.2 Begrepsavklaring

1.2.1 Risikoatferd

Risikoatferd er ett sambetegnelse som i denne oppgaven forstås som barn med atferdsvansker, selvskadning -og selvmordsatferd. «*Atferdsvansker hos barn omfatter et bredt spekter av utagerende atferd som spenner fra relativt beskjeden opposisjonell atferd og til alvorlig antisosial atferd*» (Solholm & Jakobsen, 2009, s.5). Helsedirektoratet definerer selvskadning som «en skade en person har påført seg selv med vilje, uten intensjonen om å dø» (Helsedirektoratet, 2017, s.47). Selvmordsatferd viser til situasjoner hvor barnet har uttalelser som indikerer at barnet har ønske om å ta sitt eget liv. Når risikoatferd trekkes frem i oppgaven vil dette eksemplifiseres for å tydeliggjøre problematikken politiet kan står ovenfor. Hovedelementet er at atferden avviker fra jevnaldrende barn, og at politiet står ovenfor et barn som viser betraktelig med motstand i møte med politiet, eller hvor det andre etiske og moralske hensyn som må overveies.

2.0 Metode

«Metode i litteraturstudie handler om å søke vitenskapelige originalartikler i relevante databaser» (Sørensen, 2013, s.37). Problemstillingens hensikt er å søke kunnskap i politiets håndtering og oppdrag i møte med barn. Med avgrensning til barn som er under barnevernets omsorg, stilles det mulig også særlige hensyn, med tanke på deres livserfaring og utfordringer som kan skille seg fra jevnaldrende. Det finnes en god del forskning både nasjonalt og internasjonalt på barns psykiske helse, utfordringer ved barnevernsinstitusjoner og politiets myndighetsutøvelse. Det er i tillegg godt med studier og pensumlitteratur som omhandler beslutningspsykologi og etikk. Selv opplever jeg problemstillingen som interessant, da egen opplevelse av utdanningen ved Politihøgskolen ikke retter seg mot utfordringer knyttet til barn, utover avhør av barn og barn som mistenkte. Ved å systematisk innhente informasjon fra kvalitative og kvantitative studier finnes det derfor god data for å svare ut problemstillingen som egner seg som litteraturstudie.

2.1 Kvalitativ studie

Det finnes to metoder for å innhente data til oppgaven, kvalitative og kvantitative. Kvantitative tar sikte på å si noe om utbredelsen eller omfanget av et fenomen, mens kvalitativ tar sikte på å forstå fenomenet og hva som ligger bak det (Barstad & Glasø, 2021, s.104). Da problemstillingen krever at man går i dybden og analyserer helheten mellom barn, politi, kommunikasjon og maktbruk, er den egnet som en kvalitativ studie. Hensikten er å forsøke hvorfor politiet handler som de gjør, hva som kan påvirke oppdragsløsningen og om det foreligger hensyn som forutsier at det stilles andre krav til håndtering.

2.1.1 Databaser og søkeord

For å finne frem til relevant litteratur og forskning er det benyttet databaser med kvalitetskontroll og faglig innhold. Dette har da vært databaser som «Ebsco» med avhuking for «Criminal Justice Abstracts with Full Text», «Academic Search Premier», «eBook Collection» og «Library, Information Science & Technology Abstracts». For å benytte seg av databasen, er det brukt engelske ord og akademiske faguttrykk som; «Police force on youth», «child welfare institution», «minors and police», «communication and conflict management».

Databasen “Idunn” er benyttet for å finne nordiske fagtidsartikler og aktuelle søkeord besto av: «Kommunikasjon og konflikthåndtering», «tvangsbruk i barnevernsinstitusjon», «psykisk helse barn», «miljøarbeid» og «barn og sårbarhet». Søkeordene som beskrevet er i tillegg benyttet i databasen «Google Scholar» og «Pia» (Politihøgskolens åpne institusjonelle arkiv).

2.2 Kildekritikk

Oppgaven krever innhenting av litteratur fra flere fagområder, hvor kommunikasjon med barn står i fokus. Det har derfor vært naturlig å se hen til politifaglig litteratur som Lagestad sin bok «Kommunikasjon og konflikthåndtering – publikumsrettet arbeid i ett politifaglig perspektiv» (2012), samt Phelps & Singh «kommunikasjon og konflikthåndtering i operativt politiarbeid – sosialpsykologiske perspektiver» (2017). Dette er faglitteratur med teoretisk og erfaringsbasert kunnskap, med bidragsytere som har ulik faglig bakgrunn som vil belyse ulike perspektiver utgitt av akademiske forlag. Valg av andre studier og litteratur er basert på relevansen knyttet til problemstillingen og vurdert opp imot kvalitet og troverdighet. Det er derfor søkt etter primærkilder og fagvurderede forskningsartikler og publikasjoner.

Kildenes metoder er vurdert. Noe av forskningen som er funnet er basert på empirisk data og med kvalitativ metode, hvor det derfor er søkt etter litteratur som kan styrke eller svekke rapportenes hypoteser. På den måten har jeg ett bevist forhold til enkelte rapporter og undersøkelser ikke nødvendigvis er representativ for alle barnevernsinstitusjoner, politimøter og barns sårbarhet. Forskningen er derfor supplert med flere fagfelleverderte kilder og akademisk litteratur. Den nasjonale retningslinje for politiets møter med barn (Politidirektoratet, 2022) har vært en viktig støtte for vurderingen, og har ett grunnfundament i med flere primær- og sekundærkilder. For å undersøke nærmere er det derfor gjort ett søk i dens kilder og annen litteratur rettet mot sosionomer, helse- og sosialarbeidere med relevans for problemstillingen. Da det er lite forskning knyttet til politiets maktbruk på barn nasjonalt, er det derfor sett på forskning gjort på tvangsbruk i institusjon som kan ha en overføringsverdi med henblikk på konsekvenstenkning og forebygging.

2.3 Forforståelse

«Forforståelsen vår preger måten vi ser og oppfatter virkeligheten på» (Thurén, 2009, sitert i Barstad & Glasø, 2021, s.107). Min forforståelse av tematikken er basert på egen erfaring fra praksis og kunnskap fra utdanning ved Politihøgskolen.

Under første utdanningsår (B1) tilegnet jeg meg kunnskap om hvordan bias, fordommer og fortolkning kan påvirke hvordan man som politibetjent kan fatte beslutninger basert på et subjektivt grunnlag, hvor kun enkelte hensyn ble tatt i betraktning. Undervisning og anbefalt litteratur ga kunnskap om psykisk helse, kommunikasjon og maktmiddelbruk. Jeg var til dels forberedt på at praksisåret ville innebære møter med mennesker i svært ulike livssituasjoner og med ulik bakgrunn, hvor tjenesten innebærer at man må evne å bruke skjønn i hver enkelt situasjon.

Det jeg ikke var forberedt på var møter med barn som utøver vold, barn som ikke lenger ønsker å leve, og barn som gjentatte ganger havner i konflikt med politiet. Da jeg på oppdrag sto i situasjoner med barn som utøvde vold og sterk motstand, opplevde jeg å ha lite kunnskap om, eller forutsetning til å forstå kompleksiteten i slike oppdrag. På samme tid opplevde jeg at selv ansatte og erfarne politibetjenter fant oppdragene svært utfordrende. Ved søk på tematikken under praksis fant jeg lite til ingen retningslinjer for hvordan slike oppdrag skulle håndteres. Ytre faktorer som tid til disposisjon, kjennskap til barnet og trusselnivået var ulikt. Jeg opplevde at oppdragsløsningen i stor grad var preget av tjenestepersoners oppfattelse og utøvelse av skjønn sto sentralt. Den dialogiske tilnærmingen var på oppdragene ulikt. Tiden satt av til å forklare barnet hvorfor «vi gjør som vi gjør» skjedde i større grad under handling, men i liten grad i etterkant av oppdraget. Dette fordi barnet ble avlevert til enten helse eller barnevern. Innsynet i hvordan barnet selv opplevde oppdragsløsningen var derfor snevert, og jeg fikk en følelse av at gjentakende oppdrag med samme barn ble en repetering av tidligere erfaring.

Jeg har i utgangspunktet tiltro til at kommunikasjon kan lede frem gode løsninger, og minske behovet for eskalerende myndighetsutøvelse. På den andre siden har jeg også sett behovet for opptrapping i politiets fysiske maktbruk for å sikre kontroll, og redusere faren for at barnet skader seg selv eller andre. Samtidig opplever jeg skillelinjen som uklar, hvor jeg sitter med en følelse om at bredere kunnskap ville ha skapt større kapasitet og evne til å håndtere oppdraget på en mer profesjonell måte.

3.0 Resultat

3.1 Barn på barnevernsinstitusjon

Det finnes flere ulike barnevernsinstitusjoner i Norge. Tall fra Statistisk sentralbyrå (SSB) viser til 865 barnevernsinstitusjoner, hvor det var totalt 959 barn og unge institusjoner ved utgangen av 2021 [1]. Barn er plassert på institusjon på bakgrunn av at omsorgen i hjemmet ikke er god nok, eller har så store atferdsvansker at barnet ikke lenger kan bo hjemme (Bufdir, u.å). Omsorgssvikt og atferdsvansker definerer bredt, men innebærer en så kompleks og vanskelig livssituasjon at hjemmet ikke anses som trygt for barnet lenger. Rapporten «psykisk helse hos barn og unge i barnevernsinstitusjoner» viser og til en høyere forekomst av psykiske vansker blant barn på institusjon sammenlignet med jevnaldrende (Kayed et.al., 2015, s.12-13).

Hensikten med å plassere barn på barnevernsinstitusjon er å gi tett oppfølging og et systematisk endringsarbeid hos barnet (Bunkholdt & Kvaran, 2015, s.358). Det er altså barnevernsinstitusjonens ansvar å ivareta og gi omsorg til barnet. På tross av dette vil barnets atferd i enkelte tilfeller være av så stor risiko at barnevernet ser det nødvendig å be om bistand fra politiet. Dette for eksempel når barnet rømmer fra institusjonen. Det presiseres av Ot.prp. nr 71 at politi anses som siste utvei etter at alle andre muligheter er vurdert og forsøkt. «At politiet bistår barnevernstjenesten ved gjennomføring av tvangsvedtak etter barnevernsloven er et svært dramatisk virkemiddel» (Ot.prp. nr. 71 (1993-1994), s.17).

Når politiet bistår er det derfor viktig å utvise særlig hensyn, og være seg bevist at barnet kan befinne seg i en kaotisk og frustrerende situasjon. Barn reagerer på ulike måter, og for noen barn kan politiet «være en potensiell traumatiserende hendelse» (Politidirektoratet, 2022, s.9).

Når barnevernet ber om bistand fra politiet, skal det opplyses om blant annet barnets medisinske forhold, som innebærer barnets psykiske helse. Dette for at politiet skal ha mulighet til å vurdere på hvilken måte bistanden skal ytes (Politidirektoratet & Barne-, ungdoms-og familiedirektoratet, 2016, s.8). På samme tid vil politiet kunne ha manglende innsikt i barnets tidligere erfaringer og opplevelser. Kohort studien «Adolocent Police Stops, Self-harm, and Attempted Suicide» (2021) gjennomført på barn født mellom september 2000 til januar 2002 i Storbritannia, har sett på sammenhengen mellom politiets møter med barn. Møte mellom barn og politi beskrives som ugunstige ved at det er store forskjeller på alder, status og makt, som vil kunne være til ulempe for barnet. Forskningen peker og på at politimøter som involverer advarsler eller pålegg er assosiert med både selvskadning og selvmordsforsøk (Jackson et.Al., 2021, s.1889-1892). Til tross for at forskningen ikke kan generaliseres er det interessant å se på funnene, da det også kan knyttes til maladaptive mestringsstrategier som kan være faktorer hos barnevernsbarn. Barn som flyttes i institusjon står ovenfor følelser som kan berøre svært negativt, som uforutsigbarhet og høyt stressnivå. Omsorgssvikt berører i tillegg barnets utvikling kognitivt, emosjonelt og sosialt. I tillegg til risiko for forhøyet aktivering i stressresponssystemet ved manglede og utrygg tilknytning, vil barnet kunne ha manglende evne til emosjonsregulering (Baugerud & Augusti, 2016, s.290-295).

3.2 Situasjonsvurdering

Situasjonsvurderingen handler om å gjennomgå den faktiske situasjon. Dette er en dynamisk og løpende prosess som skjer fra patruljene mottar melding om å bistå barnevernet til oppdraget er avsluttet. Hensikten er å danne oversikt over aktuelle tiltak og handlingsalternativer basert på informasjonen som foreligger og omgivelser som kan påvirke situasjonen (PBS 1, 2020, s.144). I bistandsoppdrag til barnevernet, kan oppdraget berøre alt fra å være en service -og hjelpesituasjon, ordens- og kontrollsituasjon til en kritisk situasjon.

Barnets atferd og eventuelle historikk kan gi indisier på hvilken rolle politiet tolker at dem får i oppdraget. Samtidig er det viktig å være seg bevisst at situasjonsbilde kan endre seg på grunn av, eller uavhengig av politiets tilnærming. Det krever derfor at politiet evner å være fleksibel i deres oppdragsløsning (Phelps et.al, 2017, s.24-25). Måten politibetjenter tolker og forstår situasjonen beror på den praktiske erfaringen og kunnskapen. Det vil si at situasjonsforståelsen i stor grad er subjektiv og skjer gjennom en fortolkning fra tidligere erfaring. På tross av at det foreligger ett felles mål, og lignende oppdrag har blitt løst tidligere er ingen situasjoner like. Forståelsen av situasjonen må derfor evnes å tilpasse seg det som faktisk skjer «her og nå». Den praktiske situasjonsforståelsen kan derfor ikke ses på som en helt konkret plan for hvordan oppdraget bør eller skal løses, men må tilpasses de endringer som skjer i oppdraget (Olsvik, 2013, s.122-127).

Opplevs situasjonen som akutt og uoversiktlig, kan en «autoritær stil» fremstå som hensiktsmessig, for å danne kontroll. På den andre siden kan dette medføre at det utøves mer makt enn nødvendig. En mer «folkelig stil» innebærer ett forhandlende politi, som har en dialogisk tilnærming til barnet (Phelps et.al., 2017, s.26). Den folkelige stilen er i tråd med en «traumeinformert tilnærming» til barnet. Hovedelementene her handler om å møte barnet med en rolig opptreden, som utviser tålmodighet og ett lyttende politi. På den måten kan barnets rettigheter bevares i større grad og virke skadereduserende (Politidirektoratet, 2022, s.10).

3.3 Dialogisk tilnærming

Ved å møte barnet med en dialogisk tilnærming, ivaretas hensynet om barnets beste. Dette er et «grunnleggende hensyn i alle handlinger som berører barn», og innebærer at det skal legges til rette for barnets medvirkning. Ved å danne en relasjon hvor barnet opplever seg sett og hørt, kan ubalansen i makt reduseres og bidra til å redusere konfliktnivået (Politidirektoratet, 2022, s.7). For å utvikle en relasjon og virke trygghetsskapende må det dannes en felles forståelse for hvorfor politiet er på stedet. Det handler om å forklare politiets rolle og funksjon. Gjennom å utvise interesse for barnet og dets synspunkt kan man bidra til å skape tillit og følelse av ivaretakelse. Ved å presentere et løsningsforslag og gi barnet mulighet til å bidra, vil man i større grad opprettholde kravet om at barnet skal gis medvirkning (Singh &

Simensen, 2017, s. 156-160). Når det er etablert en enighet og tiltak skal gjennomføres vil det være hensiktsmessig å inngå avtaler for å unngå en senere uenighet. Det handler om å gi en entydig forklaring, uten rom for tolkning. Et alternativ er å gi barnet en forutsetning for at avtalebrudd vil gi konsekvenser, hvor barnet selv er gitt medvirkning og forståelse for hva ett brudd innebærer. Ved at barnet gjentar avtalen er det større sannsynlighet for at budskapet faktiske er forstått. I gjennomførelsen er det ett viktig poeng å komplimentere barnet for holde seg til vilkårene (Ringheim, 2012, s.134)

For at det skal være rom for en dialogisk tilnærming, er det også en forutsetning at politiet har kontroll på situasjonen. Dette innebærer ikke nødvendigvis å ha fysisk kontroll på selve barnet, men at politiet har en oversikt hvor den akutte risiko er redusert eller fjernet (Singh & Simensen, 2017, s.173). På den andre siden kan det være helt nødvendig å fysisk gripe inn, for å danne kontroll. Dette kan være i kritiske situasjoner, hvor barnet er til fare for seg selv eller andre. Om barnet skulle utagere på tjenestepersonen eller andre, må det iverksettes tiltak og dialog må vike for å få kontroll på situasjonen som utgjør en risiko. En slik situasjon vil være preget av høy grad av konflikt. Behovet for å bevege seg over i en kommandopreget kommunikasjon øker. Det gis da enveis kommunikasjon, med klare beskjeder uten rom for forhandling (Singh & Simensen, 2017, s.154).

3.4 Politiets adgang til bruk av makt

Når en situasjon oppleves så akutt at politiet må gripe inn, benytter politiets seg av deres maktmandat. Det fremkommer av Politiloven §26, som gir politiet et «voldsmonopol», - politiet kan bruke legitim vold ovenfor borgere. Liv Finstad (2018) beskriver dette som gjennomtenkt og regelbundet, hvor bruken ikke skal være impulsiv og tilfeldig (s.13). Den sentrale lovgivningen for politibetjenter er politiloven, som har sitt grunnprinsipp i legalitetsprinsippet, jf. Grunnloven §113.

«Politiet skal ikke ta i bruk sterkere midler uten at svakere midler må antas utilstrekkelig eller uhensiktsmessig, eller uten at slike er forgjeves har vært forsøkt. De midler som anvendes, må være nødvendige og stå i forhold til situasjonens alvorlig,

tjenestehandlingens formål og omstendighetene for øvrig» [...] «Politiet kan anvende makt under tjenesteutøvelsen i den utstrekning det er nødvendig og forsvarlig. (Politoloven, 1995, §6.)

Verken Politiloven §6 eller politiinstruksen §3-2 gir ingen særskilte vilkår for maktutøvelse ovenfor barn, ei heller en beskrivelse av de konkrete maktmidler som kan benyttes. Dette følger av samfunnets endringer, for å unngå lovendring for hver gang nye midler blir aktuelle eller avskrevet. Således må det ses hen til konvensjoner, instruksjer og rundskriv (Lagestad et.al., 2022, s.27). Dette innebærer at Politiloven §6 også må ses i sammenheng med blant annet Barnekonvensjonen, som er en internasjonal forpliktelse. Artikkel 3 tar for seg «barnets beste» og beskriver blant annet at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn (Barnekonvensjonen, 1989: art 3). Dette hensyn må derfor medbringes også i forholdsmessighets- og nødvendighetsprinsippet. Det vil si at skaden som medføres ved bruk av makt må stå i forhold til formålet med tjenestehandlingen. Dette kommer spesielt til uttrykk i Politiinstruksen §3-2, første ledd, som spesifikt trekker frem at «følgende for den maktanvendelsen rettes mot» skal tas i betraktning. Politiet må derfor være klar over at maktinn gripen kan påvirke barn både fysisk og psykisk (Politidirektoratet, 2022, s.12).

Sammenhengen mellom forholdsmessighet -og nødvendighetsprinsippet ligger i at «det som er unødvendig, alltid er uforholdsmessig, men det som er nødvendig trenger ikke være forholdsmessig». (Lie & Lagestad, 2012, s. 8). Med andre ord skal maktmiddelet ha til hensikt å kunne løse oppdraget uten at det brukes unødvendig grad av makt. Med dette innebærer også ett skjerpene krav for at bruk av makt ovenfor barn skal bli vurdert forholdsmessig, hvor det skal tas hensyn til barnets alder, helsesituasjon og sårbarhet (Politidirektoratet, 2022, s.12).

3.4.1. Skjønnsutøvelse

I møte med barn er det politiet som er den profesjonelle part. Ved ett maktinn grep foreligger det at politiet må veie ulike hensyn, som igjen innebærer at politiet i situasjonen også må

utvise et skjønn. «Å ha et politiskjønn innebærer at prioriteringer og avgjørelser ikke er selvsagt eller forhåndsbestemt; regler og målsettinger må tolkes og anvendes» (Finstad, 2016, s.67). Skjønnsuttrykket kan deles i to kategorier: Rettsanvendelsesskjønn og diskresjonært skjønn, som sikter til at enkelte lover og forskrifter er åpen for vurdering, gjennom vage uttrykksformer. Forskjellen mellom dem er at rettsanvendelsesskjønnet kan overprøves på domstolene på hvorvidt uttrykkene er tolket rett eller galt etter gjeldende rett. Politiloven §6 åpner for begge skjønnsstyper – politiet «kan» gripe inn (diskresjonært skjønn), men inngripen må være «nødvendig» (rettsanvendelsesskjønn). Lovgiver har dermed skapt et rom for at politibetjenter kan foreta egne vurderinger, valg og beslutninger (Heivoll, 2012, s. 218-220).

Skjønnsutøvelsen knyttes også til den enkeltes praktiske erfaring, hvor en vurderingsprosess påvirkes av politibetjentes egen dømmekraft. Det skjer da en tankeprosess hvor det søkes å identifisere relevante holdepunkter for å avgjøre hva som bør og ikke bør gjøres. Ut ifra holdninger, verdier og normer baseres vurderingen på hva som anses som akseptabel bruk av makt i nå-situasjonen (Heivoll, 2012, s.221-222).

«Å bruke faglig skjønn vil si å ta handlingsvalg i situasjoner der hva som er fornuftig å gjøre, ikke er opplagt. Handlingsvalget må kunne begrunnes ut fra ett oppdatert og sikrest mulig kunnskapsgrunnlag» (Øverbye, 2023, s.6).

3.5 Påvirkningsfaktorer

I møte med barn, foregår det et sosialt samspill, som kommer til uttrykk i den nonverbale- og verbale kommunikasjonen. Gjennom bruk av sanser registreres det rundt, som danner ett grunnlag for å oppfatte det som skjer, kalt kjøreprosessen. Det skjer en bevist og ubevist utvelgelse i hvilke inntrykk oppmerksomheten rettes mot, som igjen påvirker hvordan situasjonen leses. I samspillet skjer det derfor en sosial persepsjon fra barnet og politiets side. Det innebærer en kategorisering, som kan påvirke hvordan man føler og handler i en situasjon. Om politiet mottar en melding om et barn som utøver vold mot seg selv eller andre, oppstår en mental prosess hvor politibetjentene vil danne seg ett inntrykk av hva som venter

dem. Dette kan resultere i en endret væremåte, hvor man er forberedt på bruk av maktmidler vil kunne bli nødvendig (Larsen & Phelps, 2017, s. 44-51).

Beslutningspsykologien tar utgangspunkt i System 1 og System 2, som handler om hvordan det tas valg ut fra ulike omstendigheter. System 1 er de tanker og handlinger som skjer på automatikk, og som krever liten grad av anstrengelse. System 2 er mer en mer kompleks prosess, hvor det resoneres rundt handlingsimperativet. Dermed krever system 2 lengre tid, som det nødvendigvis ikke er like stort rom for når politibetjenten må fatte en beslutning. I en akutt situasjon er politiet under ett større tidspress, og vil kreve at politibetjenten må agere raskere. Baksiden ved system 1 er at det åpner for attribusjonsfeil og bias knyttet til barnets atferd og handlemåter (Larsen & Phelps, 2017, s. 56-65). Hvordan politibetjentene opplever og tolker barnet og situasjonen vil kunne påvirke måten politiet tilnærmer seg oppdraget på. Barn med risikoatferd, som atferdsvansker eller med psykiske lidelser kan oppleves annerledes enn jevnaldrende. Holdninger og stereotypier rettet mot disse barna kan være ett hinder for kommunikasjon (Ringheim, 2012, s.116). Dette kan være følger av den sosiale påvirkningen, erfaring, kunnskap, emosjonell tilstand, ferdigheter og holdninger (Edvindsen, 2016, s. 142).

4.0 Diskusjon

4.1 Barnets rettssikkerhet

Kommunikasjon er et sentralt prinsipp, og skal forsøkes prøvd jf. politiinstruksen §3-1, første ledd. I politiets tilnærming til barn, og det forventes at politiet skal legge til rette for trygghet, forståelse, forutsigbarhet og involvering av barnet i situasjonen (Politidirektoratet, 2022). Imidlertid kan politiets subjektive oppfatninger og skjønnsvurderinger påvirkes av ulike faktorer. Forskningen viser at menneskers persepsjon og tolkning av situasjoner kan påvirkes av erfaringer, kunnskap, emosjonell tilstand, ferdigheter og holdninger (Edvindsen, 2016, s. 140).

Barneombudet Inga Bejer Engh stilte i 2021 spørsmål om barns rettsikkerhet er godt nok ivaretatt når barn blir utsatt for tvang fra Politiet (Barneombudet, 2021). Altså stilles det spørsmål til om myndighetsutøvelsen og bruken av makt, faktisk er hjemlet i lov. Norges institusjon for menneskerettigheter understreker at maktbruk ovenfor barn kun skal benyttes der det er strengt nødvendig og når «formålet med tvangsbruken er å forhindre umiddelbar skade på barnet eller andre» (NIM, 2021, s.8). Det innebærer ett annet forholdsmessighetskrav til barn, enn hva det gjøres ovenfor voksne ved bruk av makt. Om den subjektive skjønnsutøvelsen påvirkes av prekonsepsjoner eller generaliserte oppfatninger om barnevernsbarn og atferd, vil det kunne påvirke situasjonsvurderingen skjevt og påvirke hvordan politibetjentene håndterer situasjonen (Myhrer, 2014, s. 96-142).

Attribusjonsfeil er en psykologisk utfordring som kan påvirke politiets tilnærming til barn. Dette refererer til tendensen til å tilskrive andres atferd til indre egenskaper (f.eks. personlighetstrekk) fremfor eksterne situasjonsfaktorer. For eksempel kan politiet feilaktig tolke en barns atferd som truende eller farlig, uten å ta hensyn til konteksten eller barnets individuelle bakgrunn og situasjon. Dette kan føre til feilaktige vurderinger og handlinger fra politiets side, og kan påvirke barnets rettsikkerhet og behandling med henblikk på opportunitetsprinsippet bruk av makt (Ringheim, 2012, s.115-118). Sosial påvirkning er også en viktig faktor som kan påvirke politiets tilnærming til barn. Politiets handlinger og beslutninger kan påvirkes av de involverte personers dynamikk, herunder andre politibetjenter, barnet og eventuelle andre personer til stede. Slik sosial påvirkning kan føre til gruppetenkning, hvor politiet kan bli påvirket av kollegaers meninger eller ta beslutninger basert på gruppepress, fremfor å gjøre en objektiv vurdering av situasjonen (Phelps et al., 2017, s.73-89).

For å kunne ivareta rettfærdig ivaretagelse og myndighetsutøvelse i møte med barn, er det viktig at politibetjenter er bevisst på disse psykologiske utfordringene. Mental forberedelse, refleksjon og bevissthet om egne fordommer, attribusjonsfeil og sosial påvirkning kan bidra til at politiet bedre kan håndtere situasjoner med barn på en profesjonell, rettfærdig og respektfull måte. Ved øvelse og opplæring kan politibetjenter «trene opp sin evne til å persipere og tolke ulike stimuli på ukjent territorium (Edvindsen, 2016, s.140-142).

4.2 Barns tidligere erfaring

Barn som plasseres i barnevernsinstitusjon kommer ofte fra en belastende bakgrunn preget av omsorgssvikt, mishandling og brutte relasjoner. Disse erfaringer kan påvirke barnets atferd, oppfattelse og reaksjonsmønster i ulike situasjoner. Som følger kan barna opptre og handle på en bestemt måte basert på deres tidligere erfaringer. Dette kan føre til at barnet søker til situasjoner som opprettholder et bilde av dem som ikke lever opp til samfunnets krav og forventninger (Kilhofner, 2008, sitert i Simensen, 2013, s.101).

Når politiet møter barn i en kaotisk livssituasjon, kan det oppstå en ubalanse mellom barnets behov og motiv. Ubevist kan politiet dermed stille krav til barnet som det ikke er utrustet til å håndtere på grunn av deres tidligere erfaringer. Simensen (2013) påpeker at dette kan føre til at barna igjen opplever å ikke mestre situasjonen og igjen får bekreftet at de ikke er i stand til å møte kravene fra omgivelsene. Som et resultat kan dette føre til at barnet blir motvillig for ett samarbeid med politiet, som vil kunne bidra til en negativ spiral av atferd og reaksjoner på politiets handlemåte (Simensen, 2013, s.106-107). Kommunikasjonsstrategier, med aktiv lytting og rom for barnets deltakelse i konflikthåndteringen vil imidlertid kunne styrkes dersom politiet tilnærmer seg barnet med en helhetlig forståelse av barnets bakgrunn. Ved å tilpasse krav og forventninger i samarbeid med barnet, kan det bidra til økt mestringsevne og deeskalering av situasjonen (Stenshol, 2012, s.256-257). Dette vil også kunne bidra til å øke barnets tillit til politiet. Hvilken opplevelse barnet har av politiet fra før, og eventuelt hvordan barnet er blitt håndtert av politiet tidligere vil påvirke relasjonen og tilliten barnet har til politibetjentene i det aktuelle oppdraget. Ved å lytte til barnets følelser knyttet til politiets sin rolle og være åpen for at barnet har en opplevelse av urettmessig behandling kan være avgjørende for tillitsbygging. I tillegg er det viktig at politibetjentene er bevisst egen språkbruk i møte med barnet. Språket kan virke både inkluderende og ekskluderende, undertrykkende og ydmykende, som kan resultere i barnets selvoppfyllende profeti (Egge & Ganapathy, 2012, s.54-58).

4.2.1 Konflikthåndtering

Krauss og Morsella (2006) presenter i «The Handbook of Conflict Resolution» kommunikasjon som en kompleks prosess med informasjonsutveksling, som innebærer en fortolkning av det sagte og usagte. Måten kommunikasjonen blir forstått avhenger av en rekke faktorer, som kontekst, non-verbal kommunikasjon og distraksjoner. «*Common to all conceptualizations of communication is the idea of information transfer.*» (Krauss og Morsella, 2006, s.14)

Lund (2006) beskriver dette som handlinger for å skape mening av hvordan vi forstår oss selv og omgivelsene rundt oss. Kommunikasjonen innebærer ikke bare det som blir sagt eller skrevet, men også hvordan vi handler og forstår atferd. Selv en manglende fysisk eller psykisk tilstedeværelse kommuniserer noe til mottakeren. Det er derfor viktig å være seg bevisst ens atferd og signaler, spesielt i profesjonelle møter hvor man som avsender ønsker å oppnå tydelig og effektiv kommunikasjon (Lund, 2012, s. 267-268).

Møte mellom barn og politi kan forstås som en konflikt, hvor barnet ufrivillig blir satt i ett sammenstøt med politiet, og det oppstår en uenighet om utfallet av situasjonen. Nordhelle (2006) beskriver at jo større uenigheten er, jo mer sannsynlig er det at konflikten eskalerer. På samme tid oppstår det ett avhengighetsforhold, hvor alle de tre nevnte parter er avhengig av hverandre. Barnevernsinstitusjonen er avhengig av politiets bistand, politiet er avhengig av barnets samarbeid og barnet er avhengig av stabilitet og trygghet i en situasjon som kan oppleves svært kaotisk.

«Vi er alle avhengig av andre mennesker på en eller annen måte, graden av avhengighet henger sammen med hvor selvstendig man er. Avhengigheten kan også handle om et ønske, eller frykt for å minste det man er avhengig av» (Nordhelle, 2006, s.13-18).

I slike situasjoner vil politi få en «forhandlingsrolle». Hensikten er å komme frem til løsningen gjennom samarbeid og handlingsalternativer, ut ifra de premisser politiet har satt. Nordhelle (2006) presenterer seks faser for god kommunikasjon for å løse en konflikt. -Tillit, erkjennelse av en felles konflikt, informasjonsinnsamling, problemløsning, forhandling og en felles enighet. Det er avgjørende å etablere og opprettholde en konstruktiv dialog. Dette innebærer at politiet aktivt må lytte til barnet og danne en forståelse for dens perspektiv. Det er også viktig å være klar over at den nåværende konflikten, også har et underliggende konfliktforhold – politiet er kommet inn som ekstra instans, og er ikke nødvendigvis årsaken til den oppståtte situasjon. Imidlertid er det viktig at politiet er oppmerksomt på den skjevfordelingen av makt som oppstår, og som er i politiets favør. Den asymmetriske relasjonen kan bli uheldig for den videre konflikthåndteringen. Ved å la barnet få en opplevelse av kontroll, kan det gis styring til ett vist punkt. På den måten kan politiet skaffe seg informasjon gjennom aktiv lytting og komme med en hensiktsmessig plan som følge av hva barnet har sagt. For at dette skal være mulig, må det foreligge en situasjon hvor barnet eller andre er utenfor risiko. Dette kan kreve at det blir satt av god tid og tålmodighet, men ville kunne dempe at fysisk maktbruk kan bli aktuelt. «*Mindre tvang har vist seg å gi mindre motmakt, bedre dialog, bedre kunnskap om hva konflikten handler om, og totalt sett lavere konfliktnivå*» (Stensol, 2012, s.255).

Imidlertid kan kommunikasjon være svært utfordrende, særs om barnet utviser motvilje og har psykiske utfordringer. Å ha kunnskap om mentale prosesser som kan påvirke barnet, vil gjøre det lettere å vurdere hvilke behov barnet kan ha. Å ha en dialogisk tilnærming til barnet, betyr ikke at politiet ikke kan sette grenser, men det handler om å implementere en forståelse for barnets situasjon (Risan & Skoglund, 2013, s.126). Det politiet uttrykker kommer ikke bare i form av verbal kommunikasjon, men også kroppsholdning, bevegelser, ansiktstykke og avstanden til barnet vil kunne formidle til barnet hvilke holdninger og oppfattelse politiet har til barnet. Å være seg bevisst at barnet mulig er svært sårbar for disse signaler, og forklare egen handling vil kunne øke muligheten for deeskalering av konflikten. På samme tid må politibetjentene veie ulike hensyn. Å holde avstand kan være helt nødvendig for egensikkerhet, samtidig som det kan gå på bekostning av effektivitetsfremmende kommunikasjon. Ved å tydeliggjøre og bruke korte, klare setninger minster faren for misforståelser (Ringheim, 2012, s.112-138).

4.3 Når fysisk makt blir nødvendig

I en akutt situasjon er det ikke sagt at en dialogisk tilnærming uansett hvor dyktig politibetjenten er, og maktbruk vil kunne bli nødvendig. Om et barn slår, vil det å ta tak i barnet være en absolutt nødvendighet for å unngå ytterligere skade. Finner barnet måter å skade seg selv, må det om mulig brukes makt for å avverge selvskadingen. Hver enkelt situasjon må vurderes for seg, i forhold til hvor mye makt som er nødvendig, og hvor lenge det er nødvendig å opprettholde makten (Garthus, 2020, s.8).

Ett aktualisert problem vil være bruken av håndjern. Ved å påsette barnet håndjern fjernes muligheten for å påføre seg selv eller andre skade. Imidlertid er håndjern svært inngripende (Myhrer, 2012, s. 43). Hvor lenge håndjern bør være påsatt faller igjen tilbake på politibetjents subjektive opplevelse av atferd og tolkning om hvor sannsynlig det er at barnet vil falle tilbake til atferd som er til risiko. Imidlertid vil en begrunnelse av inngripen være med å bidra til en opplevelse av rettferdig behandling. Politiet bør derfor tilstrebe å sette av tid underveis og i etterkant av oppdraget å forklare barnet hvorfor de så seg nødt til å agere som de gjorde. Dette kan bidra til å øke muligheten for dialog og forebygge videre eskalering (Lagestad & Rønning, 2012, s. 198-201). At Politiloven åpner for skjønn kan også være i positivt øyemed for å unngå at situasjoner blir rutinemessig løst. Med andre ord tillater bestemmelsen at politibetjentene kan være kreative til alternative løsninger for å benytte seg av håndjern og danne kontroll. Håndjern er et preventivt middel, hvor hensikten er at det for kortere tid skal umuliggjøres å gjennomføre skade (Myhrer, 2012, s. 60-61). Det vil si at bruken av håndjern krever en løpende vurdering for hvor lenge det skal være påsatt. Ved en dialogisk tilnærming til barnet, med bruk av kommunikasjonsstrategier kan man fortsatt involvere barnet gjennom å la barnet bidra til at håndjernene blir fjernet. Det inngås da ett felles samarbeid og kompromiss, hvor begge parters interesser blir hensyntatt (Stenshol, 2012, s.261)

4.3.1 Konsekvenser

Det er lite forskning nasjonalt som tar for seg konsekvensen av politiets bruk av makt på barn. Imidlertid har barnevernsombudet hatt en gjennomgåelse av bruk av tvang i barnevernsinstitusjoner. «De tror vi er shitkids» (2020) er en rapport som tar for seg opplevelsen barn selv har, gjennom utspørring og gjennomgang av rapporter fra institusjon. Det fremkommer at motivasjon er en suksessfaktor for samarbeid. Ved å skape motivasjon hos barnet for å endre egen atferd, er det også enklere å hjelpe.

Ved at barnet tvinges inn i en situasjon, skapes det mer motvilje. Rapporten viser også til at de barna som blir utsatt for mest tvang, er dem med store psykiske og atferdsmessige vansker (Barneombudet, 2020, s. 60-64). Dette kan være viktig å ta med seg i politiets vurdering og handlemåte, særs i de situasjoner hvor makt blir sett på som nødvendig. At barnet blir fastholdt eller påsatt håndjern kan være svært inngripende i den personlige integritet. I rapporten om barns egen opplevelse av tvangsbruk fremkommer det at barna må gis informasjon og forklaring på hvorfor det blir benyttet makt, og at deres opplevelse av makt må bli hørt. Konsekvensen ved manglende forklaring er tap av tillit (Barneombudet, 2015, s.24-27).

4.4 Kunnskap nok?

Utdanningen ved politihøgskolen er en generalistutdanning «som skal gi solid grunnlag for å starte i politiyrket og for videre læring gjennom yrkeserfaring, videre utdanning og annen kompetanseheving» (St.meld. nr.42 (2004-2005), S.103). Rammeplanen til politihøgskolens bachelorutdanning gir studenten kunnskap om politiets rolle, forebyggende virksomhet, samfunnsoppdrag, myndighet og verdigrunnlag (PolitiHøgskolen, 2018) Imidlertid er det lite litteratur og undervisning som omhandler barn og risiko atferd. I litteraturen om barn er det kunnskap rettet mot barn som mistenkte og vitner. I faglitteraturen som presenter psykologi, er det blant annet rettet kun tre sider om atferdsproblemer hos barn og unge. Det kan derfor rettes ett kritisk søkelys på om den nyutdannede politigeneralisten er i stand til å foreta rettmessige vurderinger knyttet til barn under barnevernets omsorg.

Kunnskap og kompetanse er viktig i politiets arbeid for å kunne utøve et analytisk skjønn og vurdere de tiltak og effekter som oppstår som følge av politiets handlinger. På den andre siden skjer kompetanseutvikling også gjennom egne og andres erfaringer, hvor det forutsettes deltakelse og dialog med mennesker (Lindøe, 2003, i Barstad & Glasø, 2021, s. 33-34). Det kan derfor argumenteres for at det skjer en kompetanseheving i politiutdanningens andre år. Dog er studentene plassert ved en rekke ulike plasser omkring i landet, hvor erfaringsgrunnlaget vil være svært ulikt. Erfaring gir evne til å analysere situasjoner brede, hvor tiltak som iverksettes kan ha en mer deeskalerende effekt fordi man har innblikk og kunnskap om alternative måter å løse situasjonen på. Imidlertid er ikke kunnskapsbasert erfaring en forutsetning for at oppdraget løses på en hensiktsmessig måte (Barstad & Glasø, 2021, 68-70). Praktisk erfaring i seg selv gir rom for feiloppfatninger, spesielt om ett oppdrag fremtrer med et synlig handlingsimperativ hvor politibetjenten har vært bort i lignende oppdrag ved flere anledninger. Resultatet er at det som kan se ut som en åpenbar handling for ett forventet resultat kan i verste fall gi stikk motsatt effekt (Øverbye, 2023, s.30). Dette underbygger derfor viktigheten av å ha kunnskap om barns reaksjonsmønster, atferd og traume, da dette som vist vil kunne påvirke situasjonsvurderingen. (Politidirektoratet, 2022, s.8).

5.0 Avslutning

Oppgavens problemstilling hadde som hensikt å belyse faktorer som kan påvirke politiets myndighetsutøvelse, i form av kommunikasjon og makt, rettet mot barn som er under barnevernets omsorg. Funnene peker på at handlingsimperativet kan bli snevert basert på forståelse av situasjonen, manglende kunnskap og ytre faktorer som tidspress. På tross av at skjønnet åpner for feilattribusjoner og bias, er skjønnsutøvelsen viktig for å kunne identifisere årsakssammenhenger og unngå en innsnevret situasjonsforståelse. Fra politiet mottar melding om å bistå barnevernet i ett oppdrag med barn, starter en tolkning av situasjonen. Basert på beskrivelse av barnet skjer det en mental prosess som påvirker tilnærmingen politibetjentene får til barnet. Situasjonsvurderingen er dynamisk og følger oppdraget, men gir også rom for feilvurderinger og fortolkning. De vesentlige poeng er å bidra til at barnet får ta del i politiets myndighetsutøvelse gjennom aktiv lytting og forståelse. Ved dette kan politiet bidra til å deeskalere situasjonen.

Kommunikasjon og konflikthåndtering kan være svært utfordrende, da den ikke bare påvirkes av situasjonen, men også indre faktorer. En vesentlig del for å motvirke bias og feilattribusjon er derfor å være bevist hvordan ens egen forforståelse kan motivere for handlinger. Et nyansert og balansert syn på faren for voldsutøvelse er også viktig, da barnets atferd kan forklares av andre aspekter enn at barnet faktisk har ett ønske om å utøve vold.

Det har vært flere debatter omkring politiets bruk av makt mot barn. Avsløringene Stavanger Aftenblad gjorde i 2021 startet en prosess mellom Politidirektoratet og Barnevernsombudet. Som et resultat kom de nasjonale retningslinjer for politiets møter med barn. Dog kan det stilles spørsmål om hvorvidt politiet egentlig har kunnskap og forutsetning nok til å løse oppdrag med da spesielt barn med utfordringer som traume og atferdsvansker. En konsekvens av manglende kunnskap, er at myndighetsutøvelsen er mer åpen for feil som igjen gir en konsekvens av manglende tillit og respekt til politiet og en selvoppfyllende profeti av barnet. For å bidra til at barnet får ta del i politiets myndighetsutøvelse, er det viktig at politiet praktiserer aktiv lytting og forståelse, og arbeider for å deeskalere situasjonen. Videre bør politiet ha tilstrekkelig kunnskap og forutsetning for å håndtere ulike utfordringer barn med atferdsvansker kan ha, slik at oppdragene kan utføres på en adekvat og forsvarlig måte. For å forbedre politiets myndighetsutøvelse i møte med barn under barnevernets omsorg, er det slik jeg ser det nødvendig å øke politibetjenters kunnskap for de spesielle utfordringene som kan oppstå i slike møter. Dette kan inkludere mer opplæring om barnets utvikling, traumer, atferdsvansker og kommunikasjonsteknikker rettet mot barn.

Litteraturliste

- Barnekonvensjonen. (1989). *Konvensjon om barnets rettigheter* (20-11-1989).
Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/TRAKTAT/traktat/1989-11-20-1>
- Barnevernsloven (2021) *Lov om barnevern* (LOV-2021-06-18-97) Lovdata
https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2021-06-18-97/KAPITTEL_12#§12-10
- Barneombudet. (2015) *Grenseløs omsorg. Barneombudets fagrapport om bruk av tvang mot barn i barnevern og psykisk helsevern.*
<https://www.barneombudet.no/uploads/documents/Publikasjoner/Fagrapporter/Grenselos-omsorg.pdf>
- Barneombudet. (2020, 17. Januar). *De tror vi er shitkids. Barneombudets rapport om barn som bor på barnevernsinstitusjon.*
<https://www.barneombudet.no/uploads/documents/Publikasjoner/Fagrapporter/De-tror-vi-er-shitkids.pdf>
- Barneombudet. (2021, 15.februar). *Barneombudet bekymret over politiets bruk av tvang ovenfor barn.* Barneombudet
<https://www.barneombudet.no/aktuelt/innyhetene/barneombudet-bekymret-over-politiets-bruk-av-tvang-overfor-barn>
- Barstad, H. N. & Glasø, K. H. (2021) *Kunnskapsbasert politiarbeid: Teori og praksis.* Oslo: Gyldendal.
- Baugerud, A.G. & Augusti E.-M. (2016) Utviklingspsykologisk kunnskap er relevant for hvordan omsorgsplasseringer gjennomføres. *Tidsskriftet Norges Barnevern*, vol.93 (3-4.utg) 291-303. <https://doi.org/10.18261/issn.1891-1838-2016-03-04-12>
- Buudir. (u.å) Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. *Barnevernsinstitusjoner.* Hentet 13.april 2023 fra <https://www.buudir.no/barnevern/institusjoner/>
- Bunkholdt, V. & Kvaran, I. (2018) *Kunnskap og kompetanse om barnevernsarbeid.* Oslo: Gyldendal
- Edvindsen, K. (2016) *Ordenstjeneste.* (3.utg)
Oslo: Fagbokforlaget
- Egge, M. & Ganapathy, J. (2012) *Snakk om tillit!* I Lagestad, P. (Red) *Kommunikasjon og konflikthåndtering: Publikumsrettet arbeid i et politifaglig perspektiv.* Gyldendal Akademisk. (s.52-58)

- Finstad, L. (2006) *Politisosiologi*. I Finstad, L. & Høigård, C. (Red) *Straff og rett*. (s.49-95) Oslo: Pax.
- Finstad, L. (2018) *Hva er Politi*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Garthus, T.R. (2020) *Politipatruljen: Spydspiss og brobygger*. Politihøgskolen. <https://phs.brage.unit.no/phs-xmlui/handle/11250/2688352>
- Heivoll, G. (2012) *Politiets bruk av makt – et spørsmål om bruk av skjønn*. I Lagestad, P. (Red) *Kommunikasjon og konflikthåndtering: Publikumsrettet arbeid i et politifaglig perspektiv*. Oslo: Gyldendal Akadmisk (s.207-229).
- Heivoll, G. & Aadland, E. (2018). *Profesjonsetikk for politiet*. Samlaget Oslo.
- Helsedirektoratet (2017) «Selvskading og selvmord – veiledende materiell for kommune om forebygging». *Nasjonale faglige råd*. (58.s) Hentet fra: <http://www.helsedirektoratet.no/faglige-rad/selvskading-og-selv-mord-veiledende-materiell-for-kommunene-om-forebygging>
- Kruass, K. & Morsella, E.(2006) *Communication and conflict*. I Coleman, P. T., Deutch, M. & Marcuc, E.C. *The Handbook of Conflict Resolution: Theory and practice*. (3.utg): San Francisco, CA: Jossey-Bass (s.14-66)
- Kayed, N. S., Jozefiak, T., Rimehaug, T., Tjeleflaat, T., Brubakk, A. & Wichstrøm, L. (2015) *Resultater fra forskningsprosjekt: Psykisk helse hos barn og unge i barnevernsinstitusjoner*. NTNU: https://www.ntnu.no/trykk/publikasjoner/Barnevernrapport_RKBU/files/assets/common/downloads/Barnevernrapport_RKBU.pdf
- Jackson, D.b., Testa, A., Fix, R.L. & Mendelson, T. (2021) “Adolescent Police Stops, Self-Harm, and Attempted Suicide: Findings from the UK Millennium Cohort Study, 2012-2019”. *American Journal of Public Health*, Baltimore, 2021:111(10), 1885-1893. <https://doi.org/10.2105/AJPH.2021.306434>
- Lagestad, P., Dietrichson, M., Aasen, B., Kløkstad, H., Løkkebakken, M., Lussand, K., Solheim, J.-E. & Langballe, Å. (2022) *Politiets bruk av maktmidler: Rapport fra ekspertutvalget som ble oppnevnt av Justis- og beredskapsdepartementet 15.februar 2022*. Maktmiddelutvalget. Regjeringen.no <https://www.regjeringen.no/contentassets/6d791b69b71a4fe9bfedd13af2900750/no/pdfs/politiets-bruk-av-maktmidler.pdf>

- Lagestad, P. & Rønningen, H. (2012). *Å begrunne inngrep overfor publikum*. I Lagestad, P. (red). *Kommunikasjon og konflikthåndtering: Publikumsrettet arbeid i et politifaglig perspektiv*. Oslo: Gyldendal Akademisk. (s.236-254).
- Myhrer, T.-G. (2012). *Bastet og bundet. Rettslige rammer for bruk av håndjern*. Oslo: Gyldendal Akademisk. (s.236-254).
- Myhrer, T.-G. (2014). *Samfunnsbeskyttelse og rettsikkerhet*. I Larsson, P., Gundhus, H. O. I & Granér, R. (red). *Innføring i Politivitenskap*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk
- Nordhelle, G. (2006). *Mekling: Konfliktforståelse og konflikthåndtering*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk
- NIM (2021) *Innspill – Behov for utredning av mer presis regulering av politiets maktbruk ovenfor mindreårige*. (NIM-B-2021-004). Norges institusjon for menneskerettigheter.
- Olsvik, E. H. (2013) *Vitenskapsteori for Politiet: Tankemåter i kunnskapsstyrt politiarbeid*. Oslo: Gyldendal Akademisk
- Ot.prp. nr 71(1993-1994) *Om lov om endringer i lov av 17.juli 1992 nr.100 om barnevernstjenester (barnevernsloven)*. Barne- og familiedepartementet. https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Stortingsforhandlinger/Lesevisning/?p=1993-94&paid=4&wid=c&psid=DIVL761&pgid=c_0715
- Phelps, J. M., Larsen, N. -M. L & Singh, M. (2017) *Kommunikasjon og konflikthåndtering i operativt politiarbeid: sosialpsykologiske perspektiver*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Phelps, J.M. & Larsen, N.-N. L. (2017) *Sosial kognisjon*. I Phelps, J. M., Larsen, N. -M. L & Singh, M. (Red) *Kommunikasjon og konflikthåndtering i operativt politiarbeid: sosialpsykologiske perspektiver*. Oslo: Universitetsforlaget. (s.40-70).
- Politidirektoratet (2020) *PBS 1: Politiets beredskapssystem del 1. Retningslinjer for politiets beredskap*. (2020/02) Politiet.no <https://www.politiet.no/globalassets/05-om-oss/03-strategier-og-planer/pbsi.pdf>
- Politidirektoratet (2022) *Nasjonal retningslinje for politiets møter med barn* (22/93816) Politiet.no <https://www.politiet.no/globalassets/dokumenter/nasjonal-retningslinje-for-politiets-moter-med->

[barn.pdf?fbclid=IwAR1C1FrdTLEWgb_vA4cGIAEIVBnNSlBi58sKK1BMx65_bvyScLJWNdzHOoI](#)

- Politiinstruksen. (1990) *Alminnelig tjenesteinstruks for politiet* (FOR-1990-06-22-3963) Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/INS/forskrift/1990-06-22-3963>
- Politi-loven. (1995) *Lov om politiet* (LOV-1995-08-28-19) Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1995-08-04-53>
- Politi-høgskolen. (2018) *Rammeplan for Bachelor – politiutdanning*. <https://www.politihogskolen.no/globalassets/for-studenter/regelverk-og-innholdet-i-bachelor/rammeplan-og-programplaner/rammeplan-bachelor-polititdanning-2019.pdf>
- Ringheim, H. K. (2012) *Kommunikasjon med psykisk syke*. I Lagestad, P. (Red) *Kommunikasjon og konflikthåndtering: Publikumsrettet arbeid i et politifaglig perspektiv*. Oslo: Gyldendal (s.112-138)
- Risan, P. & Skoglund, T.H. (2013). *Psykologi i operativ tjeneste: Stress og psykiske lidelser*. Oslo: Gyldendal Akademisk
- Stenshol, K. (2012). *Konflikthåndtering i operativt politiarbeid*. I Lagestad, P. (Red) *Kommunikasjon og konflikthåndtering: Publikumsrettet arbeid i et politifaglig perspektiv*. Oslo: Gyldendal Akademisk. (s. 236-254).
- Simensen, H. (2013). *Aktiviteter i en miljøterapeutisk kontekst*. (Tidsskriftet Norges Barnevern, Nr.2, Vol.90) Universitetsforlaget (100-109) Hentet fra: <https://www.idunn.no/doi/epdf/10.18261/ISSN1891-1838-2013-02-04>
- Singh, M. & Simensen, T. K. (2017) *Kommunikasjon i politioppdrag*. I Phelps, J.M., Larsen, N. M. & Singh, M. (Red) *Kommunikasjon og konflikthåndtering i operativt politiarbeid: Sosialpsykologiske perspektiver*. Oslo: Universitetsforlaget. (s.153-178)
- St.Meld. nr. 42 (2004-2005) *Politiets rolle og oppgaver*. Justis og beredskapsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/contentassets/91efc535022e4649821a8d81b31d54c4/no/pdfs/stm200420050042000dddpdfs.pdf>
- Straffeloven (2005) *Lov om straff* (LOV-2005-05-20-28) Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-05-20-28>
- Solholm R. & Jakobsen, R. (2009) *Atferdsvansker*. (Tidsskriftet Norges Barnevern, 2009, vol.86 (1), p.4-17) Universitetsforlaget. Idunn.no <https://bibsyst-almaprino.hosted.exlibrisgroup.com/primo->

[explore/fulldisplay?docid=TN_cdi_idunn_primary_10_18261_ISSN1891_1838_2009_01_02&context=PC&vid=POLITIHS&lang=no_NO&search_scope=default_scope&adaptor=primo_central_multiple_fe&tab=default_tab&query=any,contains,atferdsvansker&offset=0](https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/barne-og-familievern/statistikk/barnevernsinstitusjoner)

[1] Statistisk sentralbyrå, *Barnevernsinstitusjoner, hovedtall for barnevernsinstitusjoner 28.november 2022. Foreløpige tall 2021*. [online] hentet fra: <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/barne-og-familievern/statistikk/barnevernsinstitusjoner>

Sørensen, I. (2013) *Bare søk! : Praktisk veiledning i å skrive litteraturstudier*. (2.utg) Cappelen Damm Akademisk

Øverbye, E. (2023) *Erfaring, evidens og faglig skjønn: Kunnskapsgrunnlag for faglig skjønn i profesjonsfag*. Oslo. Abstrakt forlag